

บทที่ 3

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิต

คำกริยาสภาวะจิต คือ คำกริยาที่แสดงสภาพจิตใจของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์ เมื่อพิจารณาตามลักษณะทางความหมายพบว่า เราสามารถแบ่งคำกริยาสภาวะจิตออกเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยาแสดงความรู้สึก (verbs of emotion) และคำกริยาแสดงการกระทำทางจิต (verbs of psych-action) ในงานวิจัยฉบับนี้ คำกริยาแสดงความรู้สึกจะประกอบด้วย คำกริยาที่แสดงความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์ เช่น ดีใจ เสียใจ แปลกใจ ชื่นชม หดหู่ เป็นต้น ส่วนคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตจะประกอบด้วยคำกริยาที่นอกจากจะแสดงจิตใจแล้ว (Ekniyom 1982) ยังแสดงความรู้สึก ความตั้งใจ หรือการตัดสินใจของผู้พูดที่จะกระทำการบางสิ่งบางอย่างในอนาคต เช่น ต้องการ อยากร พยายาม ตั้งใจ ตัดสินใจ ตกลงใจ เป็นต้น ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของบทนี้เป็น 2 ตอน ในตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทย ส่วนตอนที่ 2 จะวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทย

3.1 ลักษณะทั่วไปของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทย

หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยซึ่งมี "ที่" เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มเป็นหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นผู้แสดงประสบการณ์ของสภาพจิตใจ (Experiencer) ตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตนี้ ไม่อนุญาตให้นามวลีใดๆปรากฏในตำแหน่งดังกล่าว หากแต่นามวลีนั้นจะต้องกล่าวอ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์เท่านั้น เช่น

- (1) จอย เบื่อที่จะโดนญาติพี่น้องด่า
- (2) *สุนัข เบื่อที่จะโดนญาติพี่น้องด่า
- (3) นักร้องปรารถนาที่จะทำตามคำเรียกร้อง
- (4) *หนังสือปรารถนาที่จะทำตามคำเรียกร้อง

นามวลี จอย ในตัวอย่างที่ (1) อ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงความรู้สึก เบื่อ ได้ แต่นามวลี สุนัข ในตัวอย่างที่ (2) ไม่ได้อ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์จึงไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยา เบื่อ ได้ เช่นเดียวกับนามวลี นักร้อง ในตัวอย่างที่ (3) ซึ่งอ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงการกระทำทางจิต ปรารถนา ได้

ส่วนนามวลี *หนังสือ* ในตัวอย่างที่ (4) กล่าวอ้างถึงสิ่งไม่มีชีวิต ดังนั้นจึงไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งประธานของคำกริยาสภาวะจิตได้

นามวลีที่อ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์นี้ จะปรากฏหน้าคำกริยาสภาวะจิตซึ่งทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักของประโยค คำกริยาสภาวะจิตนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คำกริยาแสดงความรู้สึก และคำกริยาแสดงการกระทำทางจิต เช่น

- (5) จอຍໂມໂຫີທີ່ແມ່ໂມ່ຍອມໃຫ້ເງິນ
- (6) จอຍหวังที่จะปลูกฝังนิสัยเด็กเหล่านี้

ในตัวอย่างประโยคข้างต้น นามวลี *จอຍ* ซึ่งอ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงความรู้สึก *ໂມໂຫີ* ในตัวอย่างที่ (5) และคำกริยากริยาแสดงการกระทำทางจิต *หวัง* ในตัวอย่างที่ (6)

คำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกและคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตจะปรากฏหน้าส่วนเติมเต็มที่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ทำหน้าที่เชื่อมคำกริยาสภาวะจิตในमुख्यประโยคและส่วนเติมเต็ม เช่น

- (7) จอຍกลุ่มใจที่ไม่มีใครเข้าร่วมประชุม
- (8) จอຍตั้งใจที่จะเป็นคนดี

ส่วนเติมเต็ม *ไม่มีใครเข้าร่วมประชุม* ในตัวอย่างที่ (7) มีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” เชื่อมระหว่างคำกริยาแสดงความรู้สึก *กลุ่มใจ* ในमुख्यประโยคและส่วนเติมเต็ม เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (8) ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตมีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” หน้าส่วนเติมเต็มเชื่อมคำกริยา *ตั้งใจ* ในमुख्यประโยคและส่วนเติมเต็ม *จะเป็นคนดี*

กล่าวสรุปคือ หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยจะประกอบด้วยหน่วยประธานซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ และภาคแสดงซึ่งประกอบด้วยคำกริยาสภาวะจิต ตามมาด้วยตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และส่วนเติมเต็ม

เมื่อพิจารณาตามลักษณะทางด้านความหมายแล้วจะพบว่า คำกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกและคำกริยาแสดงการกระทำทางจิต

คำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก¹ ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วยคำกริยาที่แสดงประสบการณ์ความรู้สึกภายใน (internal experience) ของผู้พูด เช่น ตีใจ เสียใจ ผิดหวัง โง่งใจ เมาใจ ประหลาดใจ ปลง ปลื้มใจ แปลงใจ ผิดหวัง เป็นต้น คำกริยาเหล่านี้จะประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์ (experiencer) ซึ่งแสดงโดยประธานของประโยค และความรู้สึก (sensation) ซึ่งแสดงโดยส่วนเติมเต็ม เช่น

- (9) จอยเสียใจที่ปลาหาได้ยากมาตายตอนนี้
 (10) จอยแปลงใจที่ตนไม่เคยนึกถึงดำเลย

คำกริยา เสียใจ และ แปลงใจ ในตัวอย่างที่ (9-10) แสดงประสบการณ์ความรู้สึกภายในซึ่งมี จอย เป็นผู้มีประสบการณ์ ส่วนส่วนเติมเต็ม ที่ปลาหาได้ยากมาตายตอนนี้ และ ที่ตนไม่เคยนึกถึงดำเลย เป็นเหตุการณ์ที่ผู้มีประสบการณ์แสดงความรู้สึก

นอกจากคำกริยาแสดงความรู้สึกจะประกอบด้วยคำกริยาแสดงประสบการณ์ความรู้สึกภายในแล้ว ยังพบว่าคำกริยาแสดงความรู้สึกยังประกอบด้วยคำกริยาที่แสดงอารมณ์ (emotion) ของผู้พูดด้วยเช่นกัน เช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ สงสาร เป็นต้น คำกริยาประเภทนี้จะประกอบด้วยผู้แสดงอารมณ์ (emoter) ซึ่งแสดงโดยประธานของประโยค และเป้าหมาย (target) ซึ่งแสดงโดยนามวลีหรือส่วนเติมเต็มก็ได้ เช่น

- (11) จอยโกรธแค้นดำที่ใช้ชมพูบับบังคับ
 (12) จอยโกรธแค้นที่ตำรวจใช้กำลังเกินกว่าเหตุ

คำกริยา โกรธแค้น ในตัวอย่างที่ (11-12) เป็นคำกริยาแสดงอารมณ์ซึ่งมีผู้แสดงอารมณ์ คือ จอย แต่เป้าหมายอาจจะแสดงโดยนามวลี ดำ ในตัวอย่างที่ (11) หรือเป้าหมายอาจจะแสดงโดยส่วนเติมเต็ม ที่ตำรวจใช้กำลังเกินกว่าเหตุ ในตัวอย่างที่ (12) ก็ได้

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งคำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกในภาษาไทยเป็น 2 ประเภท คือ คำกริยาแสดงประสบการณ์ความรู้สึกภายใน และคำกริยาแสดงอารมณ์

คำกริยาสภาวะจิตประเภทที่สองคือ คำกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต² คำกริยาเหล่านี้ประกอบด้วยคำกริยาแสดงความประสงค์ (verbs of desire) เช่น อยาก ต้องการปรารถนา เป็นต้น คำกริยาแสดงความตั้งใจ (verbs of intention) เช่น ตั้งใจ เจตนา เป็นต้น และคำกริยาแสดงการตัดสินใจ (verbs of decision) เช่น ตัดสินใจ ตกลงใจ เป็นต้น เช่น

¹⁻² รายการคำสมบุรณ์อยู่ในภาคผนวก

- (13) จอทยอยากที่จะหัวเราะและร้องให้ไปพร้อมๆกัน
- (14) จอยคิดที่จะออกจากบ้านอีก
- (15) จอยตัดสินใจที่จะแต่งงานกับดำ

ตัวอย่างที่ (13) คำกริยา *อยาก* แสดงความประสงค์ของผู้พูด ในขณะที่ประโยค (14) คำกริยา *คิด* แสดงความตั้งใจของผู้พูด และตัวอย่างที่ (15) คำกริยา *ตัดสินใจ* แสดงการตัดสินใจของผู้พูด คำกริยาแสดงการกระทำทางจิตในตัวอย่างที่ (13-15) ข้างต้นนี้ นอกจากจะแสดงความประสงค์ การตั้งใจ หรือการตัดสินใจแล้ว ยังแสดงการกระทำบางอย่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย การแสดงการกระทำบางอย่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนี้จะแสดงโดยส่วนเติมเต็ม เช่น *ที่จะหัวเราะและร้องให้ไปพร้อมๆกัน* เป็นการกระทำที่ผู้พูดประสงค์จะให้เกิดขึ้นในอนาคต หรือ *ที่จะออกจากบ้านอีก* เป็นการกระทำที่ผู้พูดตั้งใจจะให้เกิดขึ้นในอนาคต หรือ *ที่จะแต่งงานกับดำ* เป็นการกระทำที่ผู้พูดตัดสินใจจะให้เกิดขึ้นในอนาคต

นอกจากคุณสมบัติทางด้านความหมายของคำกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยที่แตกต่างกันแล้ว คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยทั้งสองประเภท คือ หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก และหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตก็แตกต่างกันด้วยเช่นกัน ดังจะแสดงให้เห็นอย่างละเอียดตามลำดับ

3.2 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทย

จากที่กล่าวในตอนท้ายของ 3.1 ว่า หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามลักษณะทางความหมายของคำกริยาในมุขยประโยค คือ หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก และหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้แสดงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแต่ละประเภทในภาษาไทย

3.2.1 หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก

1) ประเภทของโครงสร้าง

คำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกประกอบไปด้วยคำกริยาที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์ เช่น โกรธ รัก ดีใจ เสียใจ สะใจ ปลานปลืมใจ เป็นต้น คำกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกนี้จะปรากฏหน้าส่วนเติมเต็มซึ่งมีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” เช่น

(16) จอຍໂກຣທທີ່ດຳຂ່ມູ່

คำกริยาแสดงความรู้สึก โกรธ ในตัวอย่างที่ (16) ปรากฏหน้าส่วนเติมเต็ม *ที่ดຳຂ່ມູ່* อย่างไรก็ตามพบว่า นอกจากคำกริยาแสดงความรู้สึกจะปรากฏกับส่วนเติมเต็มตาม ลำพัง ดังตัวอย่างที่ (16) แล้ว คำกริยาแสดงความรู้สึกอาจจะตามด้วยนามวลีและมีส่วนเติมเต็ม ตามมาก็ได้ เช่น

(17) จอຍເຢັດແຄ້ນດຳທີ່ເອາປມດ່ອຍຂອເອມາລ້ອ

(18) จอຍສงສາຣດຳທີ່ທຳງານນັກ

คำกริยาแสดงความรู้สึก *ເຢັດແຄ້ນ* และ *ສงສາຣ* ในตัวอย่างที่ (17-18) ข้างต้นมี นามวลี *ດຳ* ที่มีส่วนเติมเต็ม "ທີ່" ตามมา

นอกจากคำกริยาแสดงความรู้สึกจะตามด้วยหน่วยนามวลีและส่วนเติมเต็มแล้ว คำกริยาแสดงความรู้สึกอาจจะตามด้วยหน่วยบุพบทวลีและมีส่วนเติมเต็มตามมาก็ได้ เช่น

(19) จอຍດີໃຈກັບດຳທີ່ສອບໄດ້

(20) จอຍຜິດຫຼັງກັບດຳທີ່ອອກມາເຄື່ອນໄຫວເຊັ່ນນີ້

คำกริยาแสดงความรู้สึก *ດີໃຈ* และ *ຜິດຫຼັງ* ในตัวอย่างที่ (19-20) ปรากฏหน้า บุพบทวลี *ກັບດຳ* โดยมีส่วนเติมเต็มและตัวนำส่วนเติมเต็ม "ທີ່" ปรากฏตามมาคำกริยาแสดง ความรู้สึกที่ตามด้วยบุพบทวลีและส่วนเติมเต็มนี้พบว่า จะเกิดกับคำกริยาแสดงความรู้สึกประเภท ที่แสดงประสบการณ์ภายในของผู้พูดเท่านั้น เช่น คำกริยา *ດີໃຈ* และ *ເສີຍໃຈ* ในตัวอย่างที่ (19-20) แต่คำกริยาแสดงความรู้สึกประเภทแสดงอารมณ์ บุพบทวลีและส่วนเติมเต็มไม่สามารถปรากฏ หลังคำกริยาชนิดนี้ได้ เช่น

(21) *จอຍເຢັດແຄ້ນກັບດຳອາຍຸມາກທີ່ເອາປມດ່ອຍຂອເອມາລ້ອ

(22) *จອຍສງສາຣກັບດຳທີ່ທຳງານນັກ

คำกริยาแสดงความรู้สึกประเภทแสดงอารมณ์ *ເຢັດແຄ້ນ* และ *ສງສາຣ* ในประโยค ข้างต้นไม่สามารถตามด้วยบุพบทวลีและส่วนเติมเต็มได้ แต่สามารถตามด้วยนามวลีและส่วนเติม เต็มได้ ดังตัวอย่างที่ (17-18)

จากตัวอย่างประโยคทั้งหมดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิต แสดงความรู้สึกในภาษาไทยสามารถแบ่งประเภทย่อยได้ 3 ประเภทตามลักษณะทางโครงสร้าง ได้แก่ ประเภทแรก คำกริยาแสดงความรู้สึกที่ปรากฏร่วมกับส่วนเติมเต็มตามลำพัง ประเภทที่สอง

คำกริยาแสดงความรู้สึกที่ปรากฏร่วมกับนามวลีและส่วนเติมเต็ม และประเภทที่สาม คำกริยาแสดงความรู้สึกที่ปรากฏร่วมกับบุพบทวลีและส่วนเติมเต็ม

2) การปรากฏของนามวลีในส่วนเติมเต็ม

ในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก นามวลีจะปรากฏในตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็มได้ นามวลีในตำแหน่งดังกล่าวนี้อาจจะอ้างถึงสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น

- (23) จอยไม่พอใจที่ดำไม่ได้เป็นหัวหน้า
- (24) จอยแปลกใจที่ความอ่อนล้าเมื่อครู่หายไปโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ (23) นามวลีที่ปรากฏในส่วนเติมเต็มอ้างถึงสิ่งมีชีวิต คือ คำส่วนตัวอย่างที่ (24) อ้างถึงนามวลีที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต คือ ความอ่อนล้า กล่าวได้ว่า ตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็ม นามวลีไม่ว่าจะอ้างถึงสิ่งมีชีวิตหรือไม่ได้อ้างถึงสิ่งมีชีวิตก็สามารถปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวได้

กล่าวโดยสรุปคือ ในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก ส่วนเติมเต็มที่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” มีคุณสมบัติคล้ายประโยค กล่าวคือ ประกอบด้วยหน่วยประธานและภาคแสดงโดยอาจมีกรรมหรือไม่ก็ได้

3) การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่”

การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และส่วนเติมเต็มในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึก พบดังนี้ คือ ลักษณะแรก คำว่า “ที่” และส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยาหลักในमुख्यประโยค ลักษณะที่สอง คำว่า “ที่” และส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังนามวลีในमुख्यประโยค และลักษณะที่สาม คำว่า “ที่” และส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังบุพบทวลีในमुख्यประโยค เช่น

- (25) จอยรู้สึกหงุดหงิดที่ดำพูดไม่รู้เรื่อง
- (26) จอยรู้สึกชื่นชมความตั้งใจของดำที่ทำงานจนสำเร็จ
- (27) จอยรู้สึกเสียใจกับดำที่สูญเสียญาติผู้ใหญ่

ประโยค (25) คำกริยา หงุดหงิด ในमुख्यประโยคมีส่วนเติมเต็มปรากฏตามลำพัง ในขณะที่ประโยค (26) คำกริยา ชื่นชม ปรากฏร่วมกับนามวลี ส่วนประโยคที่ (27) คำกริยา เสียใจ ปรากฏร่วมกับบุพบท คำกริยาแสดงความรู้สึกไม่ว่าจะปรากฏกับส่วนเติมเต็มตามลำพังหรือจะปรากฏ

ร่วมกับนามวลีหรือบุพบทวลีในมุขยประโยค ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏในโครงสร้างดังกล่าวจะต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” เสมอ ตัวนำส่วนเติมเต็มดังกล่าวไม่สามารถละได้ในส่วนเติมเต็ม เช่น

- (25') ?จอยรู้สึกหงุดหงิด ∅ คำพูดไม่รู้เรื่อง
 (26') *จอยรู้สึกชื่นชมคำ ∅ ทำงานจนสำเร็จ
 (27') *จอยรู้สึกเสียใจกับคำ ∅ สูญเสียญาติผู้ใหญ่

ประโยคในตัวอย่างที่ (25') นี้เหมือนกับประโยคในตัวอย่างที่ (25) ยกเว้นไม่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” เป็นตัวเชื่อมระหว่างคำกริยา หงุดหงิด ในมุขยประโยคกับส่วนเติมเต็ม คำพูดไม่รู้เรื่อง ประโยคนี้อาจจะพูดได้ แต่จะแสดงหน่วยข้อความ 2 ข้อความที่แยกจากกัน (independent unit) คือ จอยรู้สึกหงุดหงิด และ คำพูดไม่รู้เรื่อง ต่างกับประโยค (25) ซึ่งมีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” เป็นตัวเชื่อมคำกริยาในมุขยประโยคกับส่วนเติมเต็ม จะแสดงข้อความเพียงหนึ่งข้อความ คือ จอยรู้สึกหงุดหงิดกับการที่คำพูดไม่รู้เรื่อง สำหรับตัวอย่างที่ (26') ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยาแสดงความรู้สึกที่มีนามวลีตามมานั้น ไม่สามารถละตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ได้ เช่นเดียวกับส่วนเติมเต็มในตัวอย่างที่ (27') ซึ่งปรากฏหลังคำกริยาแสดงความรู้สึกที่มีบุพบทวลีตามมา ก็ไม่สามารถละตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ได้เช่นกัน

3.2.2 หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต

1) ประเภทของโครงสร้าง

ในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตประกอบด้วยคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตซึ่งเป็นเป็นคำกริยาหลักในมุขยประโยค คำกริยาดังกล่าวเป็นคำกริยาที่แสดงความประสงค์ ความตั้งใจ หรือการตัดสินใจของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์ เช่น จงใจ ตั้งใจ ประารถนา เป็นต้น ในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตนี้ คำกริยาแสดงการกระทำทางจิตจะปรากฏหน้าส่วนเติมเต็มเต็มเสมอ ไม่สามารถมีนามวลีหรือบุพบทวลีแทรกระหว่างกริยาสภาวะจิตกับส่วนเติมเต็มได้ เช่น

- (28) จอยตัดสินใจที่จะลาออก
 (29) *จอยตัดสินใจบางสิ่งบางอย่างที่จะลาออก
 (30) *จอยตัดสินใจกับบางสิ่งบางอย่างที่จะลาออก

¹ การไม่มีตัวเชื่อมเป็นการเชื่อมความที่ผู้ใช้ภาษาต้องเข้าใจเอง แต่การมีตัวเชื่อมทำให้การเชื่อมโยงเป็นการบ่งชี้อย่างชัดเจน (explicit marking)

คำกริยาแสดงการกระทำทางจิต ตัดสินใจ จะต้องมีส่วนเติมเต็ม ที่จะลาออก ตามมาเสมอ เช่นตัวอย่างที่ (28) ไม่สามารถแทรกนามวลี บางสิ่งบางอย่าง ระหว่างคำกริยาแสดง การกระทำทางจิตกับส่วนเติมเต็ม เช่นตัวอย่างที่ (29) หรือแทรกบุพบทวลี กับบางสิ่งบางอย่าง ระหว่างคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตกับส่วนเติมเต็ม เช่นตัวอย่างที่ (30) ได้ มิเช่นนั้นประโยค จะผิดไวยากรณ์

2) การปรากฏของนามวลีในส่วนเติมเต็ม

ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตนี้ ไม่ยอมให้นามวลี ใดๆปรากฏในตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็มได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (31) จอยไม่ประสงค์ที่จะทำร้ายใคร
- (32) *จอยไม่ประสงค์ที่จอยจะทำร้ายใคร
- (33) *จอยไม่ประสงค์ที่ดำจะทำร้ายใคร

ในตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็ม นามวลีไม่สามารถปรากฏในตำแหน่ง ดังกล่าวได้ ไม่ว่านามวลีนั้นจะอ้างถึงนามวลีในमुख्यประโยค เช่นตัวอย่างที่ (32) หรือ ไม่ได้อ้างถึง นามวลีในमुख्यประโยค เช่นตัวอย่างที่ (33) ก็ตาม ตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็มจะต้องมี ช่องว่างเสมอ เช่นตัวอย่างที่ (31)

3) การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่”

ในหน่วยสร้างกริยาสมาจาระจิตแสดงการกระทำทางจิต ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” จะ ปรากฏระหว่างคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตซึ่งเป็นคำกริยาหลักในประโยคกับส่วนเติมเต็ม เช่น

- (34) จอยไฝฝืนที่จะถูกหวย
- (35) จอยยังอยากที่จะอยู่กับดำ

ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ในตัวอย่างที่ (34) ปรากฏระหว่างคำกริยาแสดงการ กระทำทางจิต ไฝฝืน และส่วนเติมเต็ม จะถูกหวย ส่วนตัวอย่างที่ (35) คำกริยาแสดงการกระทำ ทางจิต อยาก และส่วนเติมเต็ม จะอยู่กับดำ มีตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ระหว่างหน่วยประโยค ทั้งสอง ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตนี้ อาจจะไม่มิตัวนำส่วน เติมเต็ม “ที่” ปรากฏในส่วนเติมเต็มก็ได้ เช่น

- (36) จอวางแผน ๐ จะส่งสินค้าออก
 (37) จอตัดสินใจ ๐ จะต่อสัญญากับบริษัท

ประโยคข้างต้นพบว่า หลังคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตซึ่งเป็นคำกริยาหลัก มีการละตัวนำส่วนเติมเต็ม "ที่" หน้าส่วนเติมเต็ม ซึ่งการละ "ที่" นี้ไม่ได้ทำให้ประโยคที่ (36-37) ผิดไวยากรณ์แต่อย่างใด กล่าวได้ว่า อาจจะมีหรือไม่มีส่วนเติมเต็ม "ที่" ปรากฏระหว่างคำกริยาแสดงการกระทำทางจิตและส่วนเติมเต็มก็ได้

จากการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทยซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงความรู้สึกและหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต พบว่าหน่วยสร้างทั้งสองประเภทมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์แตกต่างกันดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

	หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิต แสดงความรู้สึก	หน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแสดงการ กระทำทางจิต
ลักษณะของโครงสร้าง	ประธาน + กริยา + ตัวนำส่วนเติมเต็ม "ที่" + ส่วนเติมเต็ม ประธาน + กริยา + นามวลี + ตัวนำส่วน เติมเต็ม "ที่" + ส่วนเติมเต็ม ประธาน + กริยา + บุพบทวลี + ตัวนำส่วน เติมเต็ม "ที่" + ส่วนเติมเต็ม	ประธาน + กริยา + ตัวนำส่วน เติมเต็ม "ที่" + ส่วนเติมเต็ม
การปรากฏของนามวลี ในตำแหน่งประธานของ ส่วนเติมเต็ม	ได้	ไม่ได้
การบังคับการปรากฏ ของตัวนำส่วนเติมเต็ม	บังคับ	ไม่บังคับ

ตารางที่ 1: คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตในภาษาไทย

คุณสมบัติประการแรกซึ่งหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงความรู้สึกแตกต่างจากหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต คือ ลักษณะทางโครงสร้าง กล่าวคือ ในหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงความรู้สึกในภาษาไทย พบโครงสร้างย่อย 3 โครงสร้าง คือ โครงสร้างแรก ประธานตามมาด้วยคำภวภาวะจิตแสดงความรู้สึก ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และส่วนเติมเต็ม โครงสร้างที่สอง ประธานตามมาด้วยคำภวภาวะจิตแสดงความรู้สึก นามวลี ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และโครงสร้างที่สาม ประธานตามมาด้วยคำภวภาวะจิตแสดงความรู้สึก บุพบทวลี ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และส่วนเติมเต็ม สำหรับหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต พบเพียงแค่โครงสร้างเดียว คือ ประธานตามมาด้วยคำภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” และส่วนเติมเต็ม

ความแตกต่างประการที่สอง คือ การยอมให้หน่วยนามปรากฏในประโยคเติมเต็ม กล่าวคือ ส่วนเติมเต็มที่ปรากฏหลังคำภวภาวะจิตยอมให้นามวลีสามารถปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวได้ ในขณะที่หลังคำภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตซึ่งไม่ยอมให้นามวลีใดปรากฏในตำแหน่งประธานของส่วนเติมเต็มได้ ตำแหน่งของประธานในส่วนเติมเต็มจะต้องมีช่องว่างเสมอ

และความแตกต่างประการสุดท้าย คือ การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็มในหน่วยสร้างภวภาวะจิตทั้ง 2 ประเภทต่างกัน ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” ที่ปรากฏระหว่างคำภวภาวะจิตแสดงความรู้สึกและส่วนเติมเต็มไม่สามารถละได้ ในขณะที่ในหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตนั้น ตัวนำส่วนเติมเต็ม “ที่” อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ในส่วนเติมเต็ม

หน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงความรู้สึกและหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิตซึ่งประกอบด้วยประธาน คำภวภาวะจิตหลัก ตัวนำส่วนเติมเต็ม และส่วนเติมเต็ม เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของมุขยประโยคและส่วนเติมเต็มที่ปรากฏในหน่วยสร้างทั้งสองประเภท พบว่า ในหน่วยสร้างแต่ละประเภท มุขยประโยคและส่วนเติมเต็มมีคุณสมบัติภายในที่แตกต่างกัน เช่น ในหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงความรู้สึก มุขยประโยคจะประกอบด้วยหน่วยประธานและคำภวภาวะจิตแสดงความรู้สึก เช่นเดียวกับส่วนเติมเต็มจะประกอบด้วยนามวลี ส่วนหน่วยสร้างภวภาวะจิตแสดงการกระทำทางจิต มุขยประโยคจะประกอบด้วยหน่วยประธานและภาคแสดง แต่ส่วนเติมเต็มนั้นจะไม่มีหน่วยประธานที่เป็นนามวลีหรือสรรพนาม แต่จะมีเพียงแค่ภาคแสดงที่เป็นกริยาวลีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การแสดงเพียงแค่ว่าหน่วยสร้างภวภาวะจิตแต่ละประเภทมีหน่วยประกอบอะไรบ้าง และมีลักษณะทางโครงสร้างอย่างไร ไม่น่าจะเพียงพอในการอธิบายหน่วยสร้างภวภาวะจิตในภาษาไทย ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นต้องอธิบายหน่วยสร้างภวภาวะจิตต่อไป คือ ในหน่วยสร้างภวภาวะจิตแต่ละประเภท มุขยประโยคและส่วนเติมเต็ม

มีคุณสมบัติความเป็นหน่วยแบบใด และแต่ละหน่วยประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในบทที่ 4 ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะได้แสดงคุณสมบัติของหน่วยประกอบในหน่วยสร้างกริยาสภาวะจิตแต่ละประเภท และจะได้แสดงความสัมพันธ์ว่ามุขยประกอบและส่วนเติมเต็มมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย